



**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ  
УКРАЇНИ**  
Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001  
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83  
E-mail: [callcentre@minjust.gov.ua](mailto:callcentre@minjust.gov.ua),  
[themis@minjust.gov.ua](mailto:themis@minjust.gov.ua),  
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,  
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Нотаріальна палата України**

вул. Хрещатик, буд. 6, оф. 5 а,  
м. Київ, 01001

**Щодо надання роз'яснення**

Міністерство юстиції України розглянуло лист Нотаріальної палати України від 23.12.2022 № 58/5, зареєстрований у Мін'юсті 23.12.2022 за № 160181-33-22, щодо надання роз'яснень деяких питань практичної реалізації положень наказу Міністерства юстиції України від 07.11.2022 № 4990/5 «Про внесення змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 08.11.2022 за № 1386/38722, і в межах компетенції повідомляє.

Законом України від 12.05.2022 № 2257-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» внесено зміни, зокрема, до пункту 1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», яким встановлено, що одним із видів санкцій є блокування активів. *Блокування активів* – це тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може *прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.*

Так, з метою належного виконання нотаріусами при вчиненні нотаріальних дій вимог, встановлених законодавством у сфері санкційної політики, Міністерством юстиції України видано наказ від 07.11.2022 № 4990/5 «Про внесення змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 08.11.2022 за № 1386/38722, яким доповнено пункт 7 глави 3 розділу I Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 22.02.2012 за № 282/20595, положеннями, які передбачають, що в разі звернення фізичної або юридичної особи за вчиненням нотаріальної дії щодо розпорядження *активами нотаріус перевіряє також факт застосування санкції у виді блокування активів до юридичних та/або*

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 8085/160181-33-22/8.3.2 від 23.01.2023

Підписувач Горовець Євгеній Миколайович

Сертифікат 3ED5083160DBC59B0400000005E0500F7C3A000

Дійсний з 25.09.2022 20:36:10 по 25.09.2023 20:36:10



фізичних осіб, що можуть прямо чи опосередковано впливати на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням такої нотаріальної дії.

У разі встановлення факту застосування санкцій, передбачених статтею 4 Закону України «Про санкції», до фізичних або юридичних осіб, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії (юридичних та/або фізичних осіб, що можуть прямо чи опосередковано впливати на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням відповідної нотаріальної дії), нотаріус відмовляє у вчиненні такої нотаріальної дії відповідно до статті 49 Закону України «Про нотаріат», якщо вчинення нотаріальної дії призведе до порушення обмежень (заборон), установлених санкцією відповідного виду.

Слід зазначити, що законодавство, яке регулює відносини у сфері санкційної політики, не містить визначення чи пояснення, хто є юридичними та/або фізичними особами, що можуть прямо чи опосередковано впливати на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням відповідної нотаріальної дії.

Водночас для розуміння поняття «прямого чи опосередкованого (через інших фізичних або юридичних осіб) вчинення дії, тотожних за змістом здійсненню права розпорядження активами» слід звернути увагу на роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2021 № 11 «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку)» (далі – роз'яснення).

Відповідно до положень пункту 71 роз'яснення «прямим чи опосередкованим (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиненням дій, тотожних за змістом здійсненню права розпорядження активами, є дії суб'єкта щодо активів, які формально не належать суб'єкту декларування/члену його сім'ї, але фактично ним контролюються. У цьому разі слід зауважити, що йдеться про об'єктів права власності третьої особи, яким властива принаймні одна з таких характеристик:

суб'єкт/член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта;

суб'єкт/член його сім'ї може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним».

Крім того, Законом України «Про захист економічної конкуренції», а саме статтею 1 визначено поняття «контроль» – вирішальний вплив однієї чи декількох пов'язаних юридичних та/або фізичних осіб на господарську діяльність суб'єкта господарювання чи його частини, який здійснюється безпосередньо або через інших осіб, зокрема завдяки: праву володіння чи користування всіма активами чи їх значною частиною; праву, яке забезпечує вирішальний вплив на формування складу, результати голосування та рішення органів управління суб'єкта господарювання; укладенню договорів і контрактів, які дають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління суб'єкта господарювання; заміщенню посади керівника, заступника

керівника спостережної ради, правління, іншого наглядового чи виконавчого органу суб'єкта господарювання особою, яка вже обіймає одну чи кілька із зазначених посад в інших суб'єктах господарювання; обійманню більше половини посад членів спостережної ради, правління, інших наглядових чи виконавчих органів суб'єкта господарювання особами, які вже обіймають одну чи кілька із зазначених посад в іншому суб'єкті господарювання. Пов'язаними особами є юридичні та/або фізичні особи, які спільно або узгоджено здійснюють господарську діяльність, у тому числі спільно або узгоджено чинять вплив на господарську діяльність суб'єкта господарювання. Зокрема, пов'язаними фізичними особами вважаються такі, які є подружжям, батьками та дітьми, братами та (або) сестрами.

Таким чином, з метою встановлення нотаріусами *«юридичних та/або фізичних осіб, що можуть прямо чи опосередковано впливати на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням такої нотаріальної дії»*, Мін'юст рекомендує керуватися, зокрема, вищезазначеними положеннями законодавства як актами, що регулюють подібні за змістом відносини (аналогія закону).

Водночас для виявлення та перевірки вказаних осіб нотаріус, у тому числі проводить відповідну розмову з особою, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. За результатами аналізу отриманої інформації та уникнення сумнівів у її достовірності приймає рішення щодо:

витребування відомостей та документів, необхідних для перевірки інформації/вчинення нотаріальної дії (зокрема, свідоцтва про факт державної реєстрації актів цивільного стану, установчі документи (статути, положення, засновницькі договори), структура власності тощо (статті 4, 46 Закону України «Про нотаріат»);

використання офіційних та/або надійних джерел для перевірки інформації.

Офіційними джерелами є автоматизовані інформаційні і довідкові системи, реєстри, бази та банки даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, а також відповідні органи іноземних держав та міжнародних, міжурядових організацій (Єдиний державний демографічний реєстр, Державний реєстр актів цивільного стану громадян, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Державний земельний кадастр, інші єдині та державні реєстри).

Надійними джерелами, зокрема, вважаються: офіційні засоби розкриття інформації (включаючи інтернет-сторінки) Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Національного банку України, Ради національної безпеки і оборони України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, органів виконавчої влади України, органів місцевого самоврядування, а також відповідні інтернет-сторінки органів іноземних держав, міжнародних, міжурядових організацій.

Також нотаріуси мають право використовувати бази даних сервіс-провайдерів, що надають безоплатно або платно інформаційні послуги; публічні джерела даних у мережі Інтернет, у тому числі офіційні інтернет-

представництва органів державної влади; офіційні інтернет-представництва систем декларування доходів публічними особами, включаючи Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Слід звернути увагу, що у своїй діяльності нотаріус зобов'язаний дотримуватися чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, застосовувати всі свої знання і професійну майстерність для належної охорони і захисту прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Крім того, нотаріус є процесуально незалежною особою, яка самостійно надає правову оцінку поданим для вчинення нотаріальної дії документам та приймає рішення щодо вчинення нотаріальної дії чи відмови у її вчиненні.

Водночас нотаріус зобов'язаний відмовити у вчиненні нотаріальної дії в разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам; якщо не подано відомості (інформацію) та документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії (статті 5, 49 Закону України «Про нотаріат»).

**Перший заступник Міністра**

**Євгеній ГОРОВЕЦЬ**